

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2017-09-04
Stockholm

Mål nr
P 11198-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-12-13 i mål nr P 6224-16, se bilaga A

KLAGANDE

1. Aktiebolaget Gröna Lunds Tivoli

Ombud: Advokat TU

2. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun

MOTPARTER

1. TH

2. UJ

SAKEN

Bygglov för väsentlig ändring av nöjesparken Gröna Lund på fastigheten X i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Stadsbyggnadsnämndens i Stockholms kommun beslut den 22 augusti 2016 (dnr 2016-05558-575) att bevilja bygglov.

Dok.Id 1342898

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Aktiebolaget Gröna Lunds Tivoli har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Stadsbyggnadsnämndens i Stockholms kommun beslut.

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut.

TH och **UJ** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har vidhållit det som anförts i underinstanserna och tillagt i huvudsak följande: Av den utredning som presenterades i underinstanserna framgår att attraktionen Ikaros inte ger upphov till omgivningspåverkan i form av märkbart buller vid närmaste bostad. Bolaget har ändå låtit en akustiker utföra ytterligare beräkningar av Ikaros omgivningspåverkan. Av dessa framgår att det inte kommer att vara möjligt att urskilja ljud från attraktionen i den samlade ljudbilden från området.

TH och **UJ** har utöver vad som anförts i underinstanserna tillagt i huvudsak följande: Attraktionen Ikaros medför en ökning av den totala bullenivån inom tivoliområdet och i omgivningarna. Enligt de nya beräkningarna överskrider det uppskattade ekvivalenta bullret från attraktionen vid flera tidpunkter gällande riktvärden för externt industribuller. Det saknas en redovisning av hur attraktionen påverkar situationen som helhet. Bolaget har tidigare, efter föreläggande, vidtagit fönsterisolerande åtgärder i ett 30-tal bostäder i det omgivande bostadsområdet. Det är inte möjligt att vidta ytterligare bullerdämpande åtgärder annat än genom åtgärder och begränsningar av verksamheten på tivoliområdet. Stadsbyggnadskontoret beslutade i juni 2016 att påbörja planarbete för det aktuella området. Bygglov ska inte beviljas för nya upphöjda attraktioner av denna typ innan den nya detaljplanen för området fastställts.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen kompletterat sin ansökan om bygglov med en utredning om attraktionen Ikaros beräknade omgivningspåverkan. I utredningen redovisas bl.a. följande. Beräknade källdata för Ikaros har använts i beräkningsmodellen och till detta har adderats den förväntade ljudnivån från de åkande. Själva rörelsen av åkatraktionen inklusive rop och skrik har därvid uppskattats med hjälp av tidigare mätningar av den liknande attraktionen Katapulten, trots att underlaget tyder på att Ikaros är tystare än Katapulten. Resultatet av beräkningarna av ljudnivån från Ikaros ger en ekvivalent ljudnivå om 46 dBA och en maximal ljudnivå om 52-56 dBA vid närmaste bostadsfasad (Lilla allmänna gränd 13, 15 och 17). Generellt görs bedömningen att ljud från Ikaros inte kommer att vara möjligt att urskilja i ljudbilden runtom tivolit.

Som mark- och miljödomstolen redogjort för är en förutsättning för att bygglov ska ges att den sökta åtgärden inte medför betydande olägenheter för omgivningen. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet är att betrakta som betydande olägenheter måste områdets karaktär och förhållandena på orten beaktas (se prop. 1985/86:1 s. 484). Bestämmelsen har i praxis tillämpats restriktivt. Det ska vara fråga om väsentliga olägenheter innan de bedöms som betydande.

För flera slag av vanligt förekommande buller har i olika myndigheters regi tagits fram riktvärden för bedömningen av bullerstörningar vid och i bostäder. Även om dessa inte är bindande tjänar de som vägledning vid bedömningen av om bullerstörningar ska anses vara betydande olägenheter inom sina respektive tillämpningsområden.

Bolagets utredning visar att den ekvivalenta ljudnivån från Ikaros tydligt överstiger riktvärdet nattetid (kl. 22-06) om 40 dBA utomhus vid bostad i Naturvårdsverkets vägledning för industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538). Den vägledningen är avsedd för buller från miljöfarlig verksamhet och i vägledningen sägs att den inte är framtagen för buller från bl.a. lek- och idrottsutövning eller för musik och sorl från restauranger och evenemang såsom konserter, idrottstävlingar med mera (s. 6). När det saknas direkt tillämpliga normer får en friare bedömning göras utifrån

de överväganden i lagstiftningen som angetts ovan, varvid hänsyn även kan tas till vägledning för buller av annat slag. I avsaknad av generella riktlinjer för nöjesparker finns också större utrymme för en tillsynsmyndighet att i det enskilda fallet besluta om åtgärder för att minska störningar, t.ex. att förbjuda en verksamhetsutövare att bedriva en verksamhet under vissa tider.

I förevarande fall är det fråga om buller från en åkattraktion i en nöjespark. I parken finns redan ett stort antal attraktioner av liknande slag som alstrar olika former av ljud. Området ligger i Stockholms innerstad och dess karaktär samt förhållandena på platsen innebär att toleransnivån för ljud av ifrågavarande slag vid bostäder i anslutning till området bör vara något högre än den skulle vara för exempelvis industribuller.

Av den utredning som bolaget presenterat kan den slutsatsen dras att den nu sökta åtgärden inte innebär ett sådant tillskott av ljud att omgivningen utsätts för så betydande olägenheter att bygglov inte kan ges. Inte heller i övrigt har det framkommit några omständigheter som innebär hinder mot att bygglov ges. Stadsbyggnadsnämndens beslut att bevilja bygglov ska därför fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Carl-Gustaf Hagander samt hovrättsrådet Christina Ericson.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Mathias Gunnervald.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-12-13
meddelad i
Nacka strand

Mål nr P 6224-16

KLAGANDE

1. TH

2. UJ

MOTPARTER

1. AB Gröna Lunds Tivoli

Ombud: Advokaten TU

2. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun

SAKEN

Bygglov för väsentlig ändring av nöjesparken Gröna Lund; fastigheten X

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2016-10-04 i ärende nr 4032-35463-2016,
se bilaga 1

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver mark- och miljödomstolen
Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommuns beslut 2016-08-22
(dnr 2016-05558-575) beslut att ge bygglov för väsentlig ändring av
Nöjesparken Gröna Lund inom fastigheten X och avslår ansökan.

Dok.Id 480328

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun beslutade den 22 augusti 2016 (delegationsbeslut) att ge bygglov för väsentlig ändring av nöjespark. Av beslutet framgår att den åtgärd som avses med bygglovet, åkattraktion ”Ikaros”, är en 95 m hög höjdattraktion som består av en fackverskonstruktion med två gondoler monterade på glidskenor som ska uppföras i anslutning till andra höjdattraktioner inom tivoliområdet.

TH och UJ överklagade stadsbyggnadsnämndens beslut till Länsstyrelsen i Stockholms län, som i sin tur avslag överklagandet. Länsstyrelsens beslut har överklagats av TH och UJ till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

TH och UJ har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska upphäva stadsbyggnadsnämndens beslut om bygglov. De har även yrkat att mark- och miljödomstolen ska besluta att bygglovsbeslutet tills vidare inte får verkställas (inhibition).

AB Gröna Lunds Tivoli har bestritt ändring.

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun har beretts tillfälle att yttra sig, men har inte hörts av.

Mark- och miljödomstolen avslag inhibitionsyrkandet genom beslut den 10 november 2016.

UTVECKLING AV TALAN

TH och UJ

De har anfört väsentligen vad som antecknats i länsstyrelsens beslut och samt gjort tillägg enligt följande.

Länsstyrelsen har saknat underlag för sin bedömning att ljudet från åkattraktionen inte kan anses medföra större olägenheter än vad som skäligen får tålas.

AB Gröna Lunds Tivoli har inte redovisat någon utredning av hur den nya attraktionen skulle komma att påverka ljudet från nöjesparken.

En sådan stor förändring som den nu aktuella måste föregås av en noggrann utredning av vilken ökning som kan förväntas efter det att åkattraktionen har uppförts. Det finns mycket starka skäl som talar för en utredning avseende ljud från besökare och från åkattraktionen och att en sådan utredning ingår i bygglovsprövningen. Bullersituationen kring Gröna Lund är mycket komplicerad och ansökan om bygglov bör därför remitteras till miljöförvaltningen som under många år bedrivit tillsyn av verksamheten p.g.a. bullerstörningarna i närområdet.

AB Gröna Lunds Tivoli

Bolaget har anfört sammanfattningsvis följande.

Åkattraktionen Ikaros uppförs i nära anslutning till den tidigare prövade åkattraktionen Katapulten och har ett utförande som ur omgivningssynpunkt starkt överensstämmer med Katapultens; så även med avseende på antagen bulleremission.

Bullerberäkningar i frågan om åkattraktionernas bidrag till ljudnivåerna i omgivningen har genomförts enligt ett tekniskt meddelande upprättat den 29 juni 2001. Dessa beräkningarna har genomförts med stöd av gängse modell för dylika beräkningar; Nordiska beräkningsmodellen för externt industribuller. Av beräkningarna framgår att åkattraktionen Katapultens ljudbidrag till omgivningen bör vara försumbart och inte kunna uppfattas som en ökning av ljud hos närboende.

När det gäller frågan om åkattraktionen Ikaros påverkan på omgivningen kan det konstateras att attraktionen i sig inte ger upphov till något ljud. Det är verksamheten vid denna och det är då framförallt de åkande som kan ge upphov till ljud.

En akustiker har nu än en gång verifierat de utgångspunkter som legat till grund för ansökan om bygglov. Det har därvid bekräftats att en jämförelse med den mycket närliggande åkattraktionen Katapulten är relevant samt att det inte finns anledning att förvänta sig annan eller mera påverkan i omgivningen än den som förekommer från Katapulten. Även utgångspunkten att ljudemissionen inte ens kan antas vara förnimbar hos TH och UJ har bekräftats. Det har även bekräftats att det med stöd av tidigare genomförda beräkningar kan konstateras att attraktionens ljudbidrag till omgivningen är försumbart och inte kan uppfattas som en ökning av ljud hos närboende.

I anslutning till akustikerns bedömning kan det påpekas att dåvarande Länsrätten i Stockholm genom den 28 februari 2002 i mål nr 8347-01 inte funnit anledning att ändra meddelat lov för Katapulten. Vid bedömning av TH och UJ påstående om att åkattraktionen medfört en ökad ljudnivå i omgivningen fann länsrätten vid syn i klagandenas lägenhet att "[Länsrätten kunde inte urskilja buller och skrik specifikt från Fritt Fall 2 [Katapulten]. När fönstret var stängt hördes inget buller eller oväsen från Gröna Lunds Tivoli inne i lägenheten".

Det kommer att vidtas fler ljuddämpande åtgärder på attraktionen än på Katapulten, vilket kommer att medföra att ljuddämpningen blir större än den vid Katapulten. Den jämförelse som TH och UJ har gjort med en annan attraktion av likartat slag är då inte heller relevant, eftersom den attraktion som nu uppförs är den bäst dämpade i sitt slag i världen.

Ända sedan före 2001 har fortlöpande uppföljningar gjorts av ljudpåverkan i omgivningen i enlighet med ett kontrollprogram. Avvikelse har inte noterats på sätt som kunde vara av betydelse för provningen av aktuell attraktion. Tvärtom har det även

inom ramen för egenkontrollen kunnat konstateras att påverkan av betydelse inte förekommer från Katapulten i omgivningen.

DOMSKÄL

TH och UJ har anfört att underinstanserna saknat underlag för att bedöma åkattraktionen Ikaros påverkan på omgivningen, främst buller. Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

En ansökan om bygglov ska innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen, se 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900). I denna del överensstämmer bestämmelsen med 8 kap. 20 § i den äldre plan- och bygglagen (1987:10). I förarbeten till 1987 års plan- och bygglag uttalades att nämnden ska stå till förfogande för den granskning som en byggande begär men inte ställa krav på ritningar och andra handlingar i vidare omfattning än vad som verkligen behövs med hänsyn till vad som ska byggas (se prop. 1985/86:1, s. 84).

Förutsättningarna för att ge bygglov för en åtgärd utanför ett område med detaljplan anges i 9 kap. 31 § plan- och bygglagen. Där sägs att bygglov ska ges om den åtgärd som avses med en ansökan om bygglov uppfyller de krav som följer av bl.a. 2 kap. 9 §. Av sistnämnda bestämmelse framgår bl.a. att byggnadsverk ska placeras och utformas så att de eller deras användning inte medför betydande olägenhet för omgivningen.

Av förarbetena till motsvarande bestämmelse i 1987 års plan- och bygglag framgår att bestämmelsen också tar sikte på att förhindra olägenheter – exempelvis buller, luftföroreningar, skakningar, ljus eller andra liknande störningar – för omgivningen genom en byggnads tilltänkta användning (se prop. 1985/86:1, s. 484). Vidare framgår det att vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet är att betrakta som en betydande olägenhet för omgivningen måste beaktas områdets karaktär och förhållandena på orten, men att störningarna inte får ge upphov till sanitära olägenheter för omgivningen (se a prop., a. s.). Begreppet sanitär olägenhet återfanns vid den tiden i hälsoskyddslagen och definieras i 1 § nämnda lag som en störning som kan vara skadlig för människors hälsa (jfr motsvarande begrepp i 9 kap. 3 § miljöbalken).

Av nu redovisade bestämmelser och förarbetsuttalanden följer att det i vissa fall kan vara motiverat att kräva att en ansökan om bygglov ska innehålla de uppgifter om den omgivningspåverkan som användningen av ett byggnadsverk kan ge upphov till.

AB Gröna Lunds Tivoli ansökan om bygglov för väsentlig ändring av nöjespark avser en ny åkattraktion ”Ikaros”. Ansökan innehåller ritningar och en situationsplan, men inte några uppgifter som gör det möjligt att bedöma byggnadsverkets omgivningspåverkan.

Hos mark- och miljödomstolen har AB Gröna Lunds Tivoli inkommit med kompletterande uppgifter som i huvudsak gäller prövningen av ett annat

byggnadsverk, nämligen en liknande åkattraktion ("Katapulten") och dess påverkan på omgivningen. Dessa uppgifter är från 2002. Bolaget har även tillagt att åkattraktionen Ikaros är den bäst ljuddämpade i sitt slag i världen och att den ska förses med ytterligare ljuddämpande åtgärder. Men någon närmare beskrivning av vilka åtgärder som avses med detta påstående har inte presenterats.

Som angetts ovan innehåller bygglovsansökan inte några uppgifter som gör det möjligt att bedöma byggnadsverkets påverka på omgivningen. De kompletterande uppgifter som kommit in från AB Gröna Lunds Tivoli har inte varit tillräckliga för att läka bristerna i ansökan (jfr MÖD 2013:33). Underinstansernas beslut ska därför upphävas och ansökan om bygglov avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)
Överklagande senast den 3 januari 2017.

Inge Karlström

Ewa Andrén Holst

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Ewa Andrén Holst. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.